

Broedvogels van Arkemheen in 2013

Willem van Manen

Sovon-rapport 2013/57
SBB-projectcode 3690

Broedvogels van De Middenloop in 2013

Willem van Manen

Sovon-rapport 2013/56
Dit rapport is samengesteld
in opdracht van
Staatsbosbeheer
projectcode 3671

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2013

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Staatsbosbeheer Regio Noord
projectcode 3671

Illustraties omslag: Willem van Manen en Koos Dansen (Havik en Grote Lijster)

Wijze van citeren: van Manen W. 2013. Broedvogels van De Middenloop in 2013. Sovon-rapport 2013/56.
Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen

Inhoud

Samenvatting	4
1. Inleiding	5
2. Gebiedsbeschrijving	7
3. Werkwijze en omstandigheden in 2013	9
3.1. Veldwerk	9
3.2. Interpretatie	9
3.3. Weersomstandigheden	9
3.4. Overige omstandigheden	9
3.5. Foutenmarges	10
4. Resultaten	11
4.1. Soorten en aantallen	11
4.2. Vergelijking met voorgaande jaren	11
4.3. Soortbesprekingen	12
5. Evaluatie	15
Literatuur	16
Bijlagen	
Bijlage 1. Interpretatiecriteria	
Bijlage 2. Aantallen territoria vastgesteld tijdens vorige karteringen van De Middenloop.	
Bijlage 3. Soortkaarten kartering 2013	

Samenvatting

In het voorjaar van 2013 werd De Middenloop (139 ha) in Provincie Drenthe gekarteerd op broedvogels. Er zijn vijf bezoeken gebracht en een totaal van 8,1 minuten per hectare besteed aan veldwerk. Er zijn 52 vogelsoorten aangetroffen, waarvan 5 op de Rode Lijst staan van bedreigde en kwetsbare soorten (Van Beusekom *et al.* 2005). Vergeleken met eerdere karteringen zijn vooral watervogels afgenomen. Even-

eens zijn soorten van jong bos, struweel en open terrein afgenomen, waarschijnlijk als gevolg van het ouder worden van het bos. Soorten van ouder bos hadden tamelijk stabiele aantallen over de afgelopen twee decennia. De Middenloop is het meest noordelijke gebied in Nederland waar Zwarte Specht, Wespandief (niet in 2013) en Glanskop worden aangetroffen als broedvogel.

Blik over het centrale ven, ondanks mooie oevervegetaties kwamen hier in 2013 nauwelijks watervogels tot broeden (Willem van Manen, 6 mei 2013).

1. Inleiding

Voor de evaluatie van het beheer in natuurgebieden laat Staatsbosbeheer jaarlijks een deel van haar gebieden inventariseren. Vooruitlopend op de subsidieverstrekking door de provincie (SNL) is deze kartering qua soorten en methode al afgestemd op de subsidievoorwaarden. In het voorjaar van 2013 is De Middenloop geïnventariseerd op broedvogels. Sovon Vogelonderzoek

Nederland voerde de inventarisatie uit als onderdeel van het consortium De Vlinderstichting, Sovon & EIS voor Staatsbosbeheer Nederland. Het veldwerk werd gedaan door Willem van Manen. Contactpersoon bij Staatsbosbeheer was Hans Boll. Voor hulp in het veld en/of bij totstandkoming van dit rapport danken wij Roelof Blaauw, Klaas Jager en Aaldrik Pot.

Oude eik langs de weg naar Lieveren, op de achtergrond nevel boven het Lieversche Diep. Deze foto illustreert het koude voorjaar vanwege het nagenoeg ontbreken van blad op 6 mei (Willem van Manen, 6 mei 2013).

2. Gebiedsbeschrijving

De Middenloop (139 ha) is beter bekend als Landgoed Mensinge. Het ligt in Noordwest-Drenthe tegen de bebouwde kom van Roden. Het gebied omvat bossen, heide, akkers en vennen en aan de oostkant gaat het over in het beekdal van het Lieverische diep (Figuur 1).

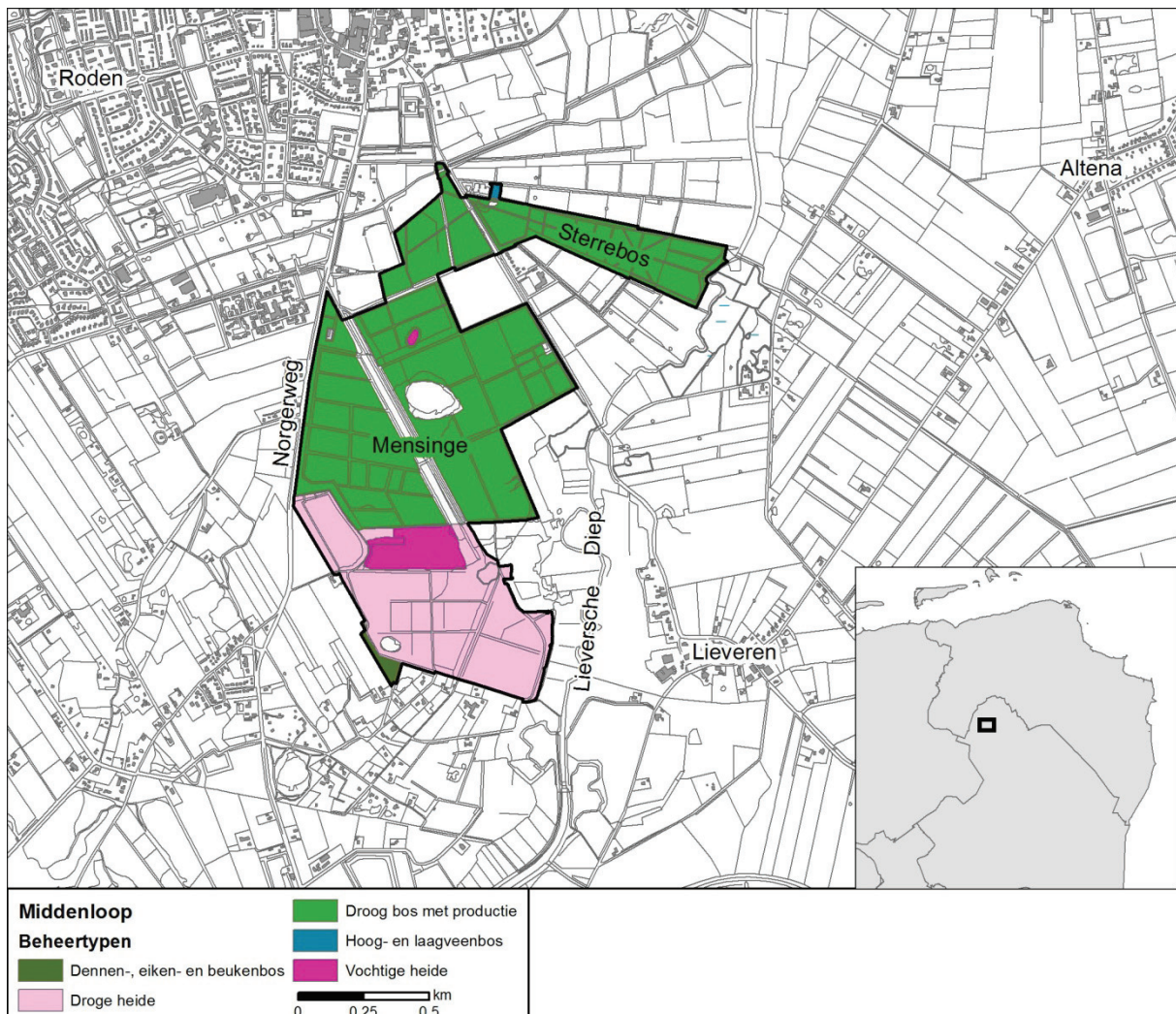
Het noordelijk deel heeft het sterkst een landgoedkarakter. Hier staan nogal wat oude percelen met eiken en aftakelende beuken, stammend uit 1810. Daartussen is later naaldhout aangeplant, meest fijnspar en hier en daar douglas. Zuidelijker ligt een overgangsg gebied met meest naaldhout, fijnspar, grove den, maar ook lanen met zomereik en hier en daar beuk. Er tussen liggen enkele vennen.

In het zuidelijk deel ligt het Moltmakerstuk, een 8 ha groot heideveld. Er omheen staan percelen grove den

van ongeveer 80-100 jaar oud op een hoogveenachtige ondergrond. Veel van deze percelen zijn begreppeld. Vrijwel de hele zuidelijke hoek is ingerasterd en wordt begraaasd met geiten.

Tabel 1. Bodemgebruik in het onderzoeksgebied.

Beheertype	Omschrijving	Opp. (ha)
N06.04	Vochtige heide	5,6
N07.01	Droge heide	34,4
N14.02	Hoog- en laagveenbos	0,2
N15.02	Dennen-, eiken- en beukenbos	0,8
N16.01	Droog bos met productie	88,1
Overig		9,9
Totaal		139,0

Figuur 1. Beheertypes in het onderzoeksgebied en ligging (inzet).

Oud landgoedbos in het noorden van De Middenloop (Willem van Manen, 6 mei 2013).

Hoogveenvorming bij een van de vennen in het zuidelijk deel van De Middenloop en rechts het Moltmakerstuk (Willem van Manen, 6 mei 2013).

3. Werkwijze en omstandigheden in 2013

Bij het verzamelen van broedvogelgegevens in terreinen van Staatsbosbeheer zijn de volgende aspecten van belang:

- verspreiding en aantal territoria van de broedvogelsoorten
- aantalsontwikkeling van de broedvogelsoorten
- relatie tussen het beheer en broedvogels

3.1. Veldwerk

In grote lijnen is de uitgebreide territoriumkartering toegepast, zoals beschreven in Van Dijk & Boele 2011. Bij de kartering lag de nadruk op de soorten van de SNL-lijst, plus aanvullende soorten van BMP-B. Op verzoek van de opdrachtgever zijn daarnaast alle overige broedvogels genoteerd. Nachtrondes zijn niet uitgevoerd.

Er werden vijf integrale inventarisatieronden uitgevoerd in de periode maart-juni (tabel 2). In totaal is 19 uur en 10 minuten besteed aan veldwerk, wat neerkomt op 8,1 minuten per hectare. De meeste veldbezoeken begonnen rond zonsopgang en duurden tot het begin van de middag. De af te leggen route (te voet of fietsend) werd aangepast aan de terreingesteldheid, de tijd van de dag en de weersomstandigheden. Territoria werden voornamelijk vastgesteld aan de hand van zingende of baltsende vogels. In geval van zeldzame soorten en soorten met een grote, overlappende territoria of leefgebieden, werd geprobeerd een zo hoog mogelijke (nestindicatieve) broedcode te verzamelen en de nestplaats zo nauwkeurig mogelijk te lokaliseren. Dit om te voorkomen dat niet-broedvogels werden meegeteld en om over- of ondertelling van moeilijk karteerbare soorten te voorkomen. Tijdens de inventarisatie lag de focus op het verzamelen van uitsluitende waarnemingen, d.w.z. waarnemingen van tegelijkertijd zingende of baltsende individuen.

Tabel 2. Bezoektijden in het onderzoeksgebied in 2013

Datum	Start	Eind
29-mrt	7:00	11:10
16-apr	5:45	10:15
6-mei	5:00	10:30
23-mei	4:30	9:30
12-jun	5:20	9:20

3.2. Interpretatie

In het veld werden de waarnemingen, voorzien van broedcode, ingetekend op veldkaarten. Later werden deze gedigitaliseerd en ingevoerd in het autoclusterprogramma van Sovon. Clustering van waarnemingen tot territoria gebeurde op basis van de criteria zoals beschreven in van Dijk & Boele (2011), maar met een lichte aanpassing vanwege het geringe aantal bezoeken (5 i.p.v. 8). Exacte clustercriteria zijn terug te vinden in bijlage 1. Nestvondsten of nestindicatieve waarnemingen telden in alle gevallen mee. De stippen op de verspreidingskaarten zijn de locaties van waarnemingen met de hoogste broedcode of anders de laatste meetellende waarneming binnen de geïnterpreteerde territoria.

3.3. Weersomstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Veel territoriale activiteit neemt later op de dag ook af bij hoge temperaturen. Daarom wordt hier een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen van 2013 gegeven aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI. In tabel 3 zijn enkele variabelen samengevat.

Het jaar 2013 kende de koudste lente in ruim 40 jaar. Het broedseizoen startte dan ook uitzonderlijk laat. Op 13 maart kwam het op veel plaatsen in ons land nog tot strenge vorst (minimumtemperatuur tussen -10,0 en -15,0 °C). De lente diende zich pas aan rond het midden van april. Op de 14e werd in De Bilt voor het eerst na de winter de grens van 20,0 °C bereikt ('warme dag'). Ook mei was een koele maand. Met gemiddeld over het land 129 mm neerslag tegen 172 mm normaal, was de lente droog. Maart en april waren droge maanden, mei was vrij nat. De maand juni was vrij koel en behoorlijk wisselvallig (bron: KNMI).

3.4. Overige omstandigheden

De winter van 2013 was volgens de maatstaven van het KNMI vrij koud. Voor de meeste boomsoorten (zomereik, beuk en alle naaldbomen) was 2012 geen mastjaar. Veld- en Bosmuizen waren vrijwel overal

Tabel 3. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, dagelijks aantal zonuren en duur neerslag) in de periode maart-juni, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor (langjarig gemiddelde 1981-2012).

Maand	Temperatuur		Zonuren		Duur neerslag	
	2013	Ref	2013	Ref	2013	Ref
Maart	2,5	6,2	4,0	4,1	1,7	2,0
April	8,1	9,3	6,1	5,8	1,0	1,4
Mei	11,5	13,2	5,4	6,7	2,3	1,5
Juni	15,3	15,7	5,9	6,5	1,3	1,5

schaars. De lente liet lang op zich wachten en vanwege het koude en schrale weer kwam de groei van vegetatie en bladzetting bij bomen in 2013 laat op gang. Waarschijnlijk hierdoor begonnen veel standvogels en korte-afstandstrekkingers laat met eileg. Insecten bleven in de loop van het voorjaar en gedurende de zomer schaars (gemeten naar de geringe overlast door steekmuggen, weinig insectenresten op voorruiters van auto's en nagenoeg ontbreken van zichtbare vraat door spanruppen in eiken).

3.5. Foutenmarges

We hadden de indruk dat het koude en droge weer op veel ochtenden een drukkende invloed had op de zangactiviteit van de broedvogels. Het is daardoor mogelijk dat van sommige soorten de aantallen zijn onderschat.

De gehanteerde bezoekfrequentie is afgestemd op het karteren van een selectie van minder algemene soorten. Doordat niet het hele onderzoeksgebied gedurende iedere ronde tussen een uur voor- en twee uur na zonsopgang werd geteld en slechts vijf in plaats van acht bezoeken zijn gebracht, zullen vooral territoria van algemene soorten met een exclusieve ochtendzangpiek (Merel, Zanglijster) zijn gemist. Ook soorten die lokaal een zeer hoge dichtheid kunnen bereiken, zullen waarschijnlijk zijn onderschat. De aantallen en verspreiding van nachtvogels is niet conform de werkelijkheid vanwege het ontbreken van gerichte nacht- en schemerbezoeken.

4. Resultaten

4.1. Soorten en aantallen

In totaal werden 930 territoria van 52 verschillende soorten vastgesteld als broedvogel in het onderzoeksgebied (tabel 4). In totaal werden 5 Rode Lijstsoorten (Van Beusekom et al. 2005) vastgesteld.

4.2. Vergelijking met voorgaande jaren

Sjoerd Braaksma heeft, samen met een aantal anderen zoals boswachter Egbert Vos, vanaf 1963 (50 jaar geleden!) de broedvogelbevolking in kaart gebracht. Hij deed dat volgens de karteringsmethode van Tinbergen (Tinbergen 1946). Ze doorkruisten het gebied jaarlijks in tenminste twee periodes van

vijf dagen, meestal in de tweede helft van april en de tweede helft van mei. Daarbij werden alle zingende vogels op een kaart ingetekend. Vanwege het geringe aantal bezoeken kunnen de resultaten zijn beïnvloed door de weersomstandigheden tijdens de inventarisatie en kunnen erg vroege en erg late soorten zijn gemist. Gegevens van nestkasten werden verwerkt in de resultaten van de inventarisatie. Egbert Vos controleerde namelijk vele tientallen nestkasten die in het gebied waren opgehangen. In 1969 waren dat er bijvoorbeeld nog 320. En dat aantal bleef in de loop der jaren redelijk op peil. Na de storm van 1972 waren veel nestkasten uit de bomen gewaaid, maar veel werden herplaatst of vernieuwd. Egbert Vos is gestopt halverwege de jaren tachtig met het onderhoud en controle van de nestkastjes.

Tabel 4. Aantallen en dichtheden van broedvogels in De Middenloop in 2013. De Rode lijststatus (Van Beusekom et al. 2005) is opgenomen in de kolom RL (Kw=Kwetsbaar, Ge=Gevoelig).

Soort	N	N/100ha	RL	snl	Soort	N	N/100ha	RL	snl
Wilde Eend	7	5,0			Fitis	25	18,0		
Havik	1	0,7			Grasmus	2	1,4		x
Sperwer	2	1,4			Tuinfluter	4	2,9		
Buizerd	1	0,7			Zwartkop	50	35,9		
Holenduif	8	5,8			Boomklever	28	20,1		x
Houtduif	24	17,3			Boomkruiper	28	20,1		x
Koekoek	1	0,7	KW		Winterkoning	62	44,6		
Bosuif	1	0,7			Spreeuw	31	22,3		
Groene Specht	2	1,4	KW	x	Merel	50	35,9		
Zwarte Specht	2	1,4		x	Zanglijster	28	20,1		x
Grote Bonte Specht	34	24,4		x	Grote Lijster	6	4,3		
Kleine Bonte Specht	1	0,7		x	Grauwe Vliegenvanger	4	2,9	GE	x
Wielewaal	1	0,7	KW	x	Roodborst	107	76,9		
Gaai	15	10,8			Gekraagde Roodstaart	9	6,5		x
Kauw	2	1,4			Bonte Vliegenvanger	12	8,6		
Zwarte Kraai	8	5,8			Heggenmus	1	0,7		
Goudhaan	14	10,1			Boompieper	12	8,6		x
Vuurgoudhaan	3	2,2		x	Vink	70	50,3		
Pimpelmees	66	47,4			Groenling	1	0,7		x
Koolmees	89	64,0			Putter	2	1,4		x
Kuifmees	3	2,2			Sijs	1	0,7		x
Zwarte Mees	10	7,2			Barmsijs (Grote of Kleine)	1	0,7		
Matkop	9	6,5	GE	x	Kruisbek	1	0,7		
Glanskop	5	3,6			Goudvink	6	4,3		
Staartmees	7	5,0			Appelvink	16	11,5		x
Tjiftjaf	50	35,9			Geelgors	7	5,0		1

Braaksma stopte in 1992 met zijn inventarisaties, deels omdat hij zijn gehoor niet meer vertrouwde. Staatsbosbeheer kon de jaarlijkse integrale telling vervolgens niet meer voor elkaar krijgen en koos ervoor om met twee deelgebieden verder te gaan, die jaarlijks door de vogelwerkgroep van het IVN Roden worden geteld volgens de SOVON BMP-methode. Volledige tellingen werden nog uitgevoerd in 2002 en 2008. Alhoewel de methode van Braaksma afwijkt van de later ingevoerde BMP-methode lijkt en beide methode enigszins afwijken van de in 2013 gehanteerde werkwijzen, is een vergelijking, met de nodige voorzichtigheid, wel mogelijk.

Resultaten van alle karteringen zijn opgenomen in Bijlage 2. In Tabel 5 geven de staafdiagrammen een overzicht. Aantalsveranderingen t/m 2008 zijn besproken in Pot & van Manen 2009. In onderstaande tekst wordt met name ingegaan op veranderingen in de afgelopen twee decennia.

In 2013 zijn de aantallen van watervogels (verder) gedaald. In de vennen kwamen in 2013 alleen nog Wilde Eenden voor als broedvogel. Enkele waarnemingen van paren Grauwe Ganzen vormden onvoldoende aanleiding om territoria op te voeren. Roofvogels lijken tamelijk stabiel in De Middenloop, alleen het aantal Buizerds was sterk afgenomen ten opzichte van 2008. Soorten die broeden in bos, maar vooral foerageren in het omliggende cultuurland, zoals duiven en kraaien zijn in de jaren negentig sterk afgenomen, maar de afname lijkt zich enigszins te stabiliseren. Het aantal Zwarte Kraaien nam zelfs toe ten opzichte van 2008.

Vogels van kapvlaktes, heideveld en bosranden namen merendeels in aantal af. De Boomleeuwerik werd in 2008 wel, maar in 2013 niet vastgesteld. De Boompieper nam sterk in aantal af. Soorten van Struweel laten veelal een afname zien omdat de meeste opstanden te oud en daarmee ongeschikt worden. Het gaat hier om Grasmus, Fitis, Tuinfluit.

Soorten van naaldbos als Goudhaan en Zwarte Mees namen sterk af ten opzichte van 2008, maar enkele andere soorten als Vuurgoudhaan, Kuifmees, Kruisbek en Sijs werden in groter aantal (of überhaupt) aangetroffen dan in de meeste voorgaande jaren. Van de meer typerende loofbossoorten werden in 2013 beduidend minder Boomklevers geteld dan in 2008, maar werden relatief veel Glanskoppen aangetroffen en werd voor het eerst sinds jaren weer een Wielewaal vastgesteld.

4.3. Soortbesprekingen

HAVIK, N=1

Een oud nest in een grove den ten zuiden van het Moltmakerstuk werd uitverkoren als horstplaats. Tijdens de meeste rondes werden hier Haviken waargenomen en bij de laatste ronde zaten er grote jongen op het nest.

SPERWER, N=2

Twee nesten werden gevonden, beide in fijnspar. Tijdens de laatste ronde bevatten beide nesten jongen. Omdat geen nacontroles zijn uitgevoerd, is het niet zeker of de jongen zijn uitgevlogen.

BUIZERD, N=1

Een nest in een grove den was in april belegd met verse takken, echter geenszins uitbundig. Vermoedelijk zijn in dit nest geen eieren gelegd. Tijdens de meeste andere rondes werden Buizerds waargenomen, meestal zittend op een tak langs een pad of slootkant.

KOEKOEK, N=1

Vanuit het bos waren tenminste drie mannetjes hoorbaar vanuit het beekdal van het Lieverense Diep. Zo nu en dan waagde een exemplaar zich in de bossen van de De Middenloop, waar de dichtheid aan waardvogels laag is.

GROENE SPECHT, N=2

Met z'n vele overgangen naar cultuurland is De Middenloop een geschikt gebied voor de Groene Specht. In de jaren zestig en zeventig waren meer paren aanwezig.

ZWARTE SPECHT, N=2

In het noorden van het gebied bevindt zich een holencluster van de soort in oude beuken. In deze omgeving hield zich een individu op dat tot diep in het seizoen roffelend werd aangetroffen. Dit wijst op een ongepaard mannetje. In het zuiden bij het Moltmakerstuk werden tenminste twee exemplaren gezien. Een nest werd niet gevonden en het is zelfs niet onmogelijk dat een van deze individuen het mannetje uit het noorden van het gebied was. De twee territoria zijn dus waarschijnlijk een overschatting van het werkelijke aantal.

WIELEWAAL, N=1

Het territorium berust op een waarneming van een zingend mannetje in het Moltmakerstuk op 23 mei. Het terrein ter plekke bestaat uit laag en vrij open bos van zomereik met hier en daar wat beuk en berk.

Tabel 5. Aantalsverloop van Broedvogels in De Middenloop. De tijdbalk beslaat de periode 1963-2013 in 1993-2001, 2003-2007 en 2009-2012 is niet geteld.

Dodaars		Gekr. Roodstaart	
Geoorde fuut		Merel	
Blauwe reiger		Zanglijster	
Nijlgans		Grote lijster	
Wilde eend		Rietzanger	
Wintertaling		Sprinkrietzanger	
Zomertaling		Bosrietzanger	
Kuifeend		Kleine karkiet	
Wespendief		Spotvogel	
Sperwer		Braamsluiper	
Havik		Grasmus	
Buizerd		Fluiter	
Torenvalk		Tuinfluiter	
Boomvalk		Zwartkop	
Patrijs		Tjiftjaf	
Fazant		Fitis	
Kwartel		Grauwe fitis	
Porcelainhoen		Goudhaan	
Waterral		Vuurgoudhaan	
Waterhoen		Grauwe vliegenvanger	
Klein Waterhoen		Bonte vliegenvanger	
Meerkoet		Staatmees	
Scholekster		Glanskop	
Kievit		Matkop	
Tureluur		Kuifmees	
Houtsnip		Zwarte mees	
Watersnip		Pimpelmees	
Wulp		Koolmees	
Holenduif		Boomklever	
Houtduif		Boomkruiper	
Zomertortel		Wielewaal	
Turkse tortel		Gaii	
Koekoek		Notekraker	
Bosuil		Ekster	
Ransuil		Kauw	
Ijsvogel		Zwarte kraai	
Groene specht		Spreeuw	
Zwarte specht		Huisemus	
Grote bonte specht		Ringmus	
Kleine bonte specht		Vink	
Draaihals		Putter	
Graspieper		Sijs	
Witte kwikstaart		Kneu	
Boomleeuwerik		Keep	
Boompieper		Kleine barmsijs	
Winterkoning		Appelvink	
Heggemus		Kruisbek	
Roodborst		Goudvink	
Nachtegaal		Geelgors	
		Groenling	
		Rietgors	

KAUW, N=2

In de cluster van oude zwarte spechtenholen in het noorden van het gebied werden twee holen bezet door Kauwen.

ZWARTE KRAAI, N=8

Bij het karteren van de Zwarte Kraai is goed gelet op nestindicatief gedrag en zijn geen incidenteel aanwezige vogels als territoriaal betiteld. Er zijn twee bezette nesten gevonden in een lariks en in een zomereik.

MATKOP, N=9

Matkoppen houden van jonger bos of van een dichte struiklaag. De meeste waarnemingen werden gedaan in- of in de buurt van jongere naaldhoutopstanden. Deze opstanden worden allengs schaarser in De Middenloop en de soort was dan ook talrijker in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw.

GLANSKOP, N=5

De verspreiding van de Glanskop beperkt zich tot de westelijke helft van Drenthe en in De Middenloop komt de soort voor, zij het schaars, voor een dergelijk oud bos. Glanskoppen werden vooral in de oudere percelen zomereik en beuk aangetroffen. Eén nest zat op 1,3 m hoogte in een natuurlijke holte in een els. Het werd gevonden in de bouwfase en later werden jongen gevoerd in dit nest.

SPREEUW, N=31

Spreeuwen zijn schaars geworden in de Drentse bossen. In De Middenloop kwamen ze in 2013 alleen nog voor in het noorden in een stuk aftakelend beukenbos met veel holtes, grenzend aan kleinschalig

grasland en langs de uiterste zuidrand in een eikenlaan, grenzend aan cultuurland met hobbyboertjes.

GRAUWE Vliegenvanger, N=4

Grauwe Vliegenvangers werden vooral waargenomen langs de buitenranden van oudere opstanden met loofhout.

Sljs, N=1

Het territorium is gebaseerd op een waarneming op een open plekje in een sparrenperceel op 16 april. Het is allerminst zeker dat hier sprake is van een broedgeval, omdat vervolgwaaarnemingen ontbreken.

BARMSIJS (GROTE OF KLEINE), N=1

Het territorium is gehonoreerd aan de hand van een zingend mannetje en tenminste een tweede individu op 6 mei aan de rand van het Moltmakerstuk. Deze waarneming kreeg een vervolg op 23 mei, toen enkele honderden meters verderop een overvliegende vogel werd opgemerkt. In het tweede geval had de waarnemer sterk de indruk dat het om een Kleine Barmsijs ging vanwege het blikkige geluid. Elders in Drenthe werd in 2013 een los-vaste kolonie van tenminste drie paren Kleine Barmsijzen vastgesteld op het Hijkerfeld. Daar produceerde tenminste één paar jongen. De habitat op het Hijkerfeld komt in enige mate overeen met het Moltmakerstuk.

KRUISBEK, N=1

Op 6 mei werd een zingende vogel waargenomen in een sparrenperceel. Het ontbreken van een vervolgoef eerdere waarneming, kan erop duiden dat er niet daadwerkelijk is gebroed.

Voorin het Sterrenbos liggen enkele vijvers, geheel overschaduwd door de bomen (Willem van Manen, 6 mei 2013).

5. Evaluatie

De Middenloop behoort tot de categorie rijkere bossen in Drenthe, waar het meeste bos werd aangeplant op de armste heideontginningen en op stuifzanden. Binnen het gebied is sprake van een grote diversiteit, waarbij loofbos op goede grond overgaat in naaldbos op voormalige heide. In het zuiden zijn hoogveenachtige structuren aanwezig en het hele gebied ligt op de overgang naar het ter plaatse goed geconserveerde beekdal van het Lieversche Diep. Vooral de veelheid aan overgangen maakt het gebied regionaal en landelijk waardevol.

Het oude loofbos op de rijkere grond levert grote aantallen broedvogels op, de heide- en hoogveen-elementen zijn in het algemeen te klein en/of te veel betreden door mensen om het hele daarbij behorende spectrum aan broedvogels te herbergen. Lokaal is het gebied vooral van belang voor bosvogels. Zo vormt het mogelijk de meest noordelijke plek in Nederland waar Glanskoppen, Zwarte Spechten en Wespddieven (nesten in 1983, 1996, 2000) tot broeden komen.

Delen van de in 1810 aangeplante eiken- en beukenpercelen takelen inmiddels af (Willem van Manen, 6 mei 2013).

Literatuur

VAN BEUSEKOM R., HUIGEN P., HUSTINGS F., DE PATER K. & THISSEN J. (RED.) 2005. Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels. Tirion Uitgevers B.V., Baarn.

BRAAKSMA S. 1992. Gegevens over de fauna van Mensinge in 1992. Rapport in opdracht van Staatsbosbeheer, regio Drenthe Noord.

VAN DIJK A.J. & BOELE A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

DOLSTRA F. & SCHOONDERWOERD H. 2007. Het bos van Mensinge: resultaten SyHI 2007. Bureau Silve. Wageningen.

HUSTINGS M.F.H., KWAK R.G.M., OPDAM P.F.M., RELJNEN M.J.S.M. (RED.) 1985. Vogelinventarisatie. Achtergronden, richtlijnen en verslaglegging. Pudoc, Wageningen, Nederlandse Vereniging tot bescherming van vogels, Zeist. Uitgave onder verantwoordelijkheid van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer.

POT A. & VAN MANEN W. 2009. Veranderingen in de broedvogelbevolking van landgoed Mensinge in 1963-2008. Drentse Vogels 9: 4-19.

TINBERGEN L. 1946 Vogels in hun domein. 3^e druk: 1-119.

Bijlagen

Bijlage 1. Interpretatiecriteria

Bijlage 2. Aantallen territoria vastgesteld tijdens vorige karteringen van De Middenloop.

Bijlage 3. Soortkaarten kartering 2013

Bijlage 4. Landelijke broedvogeltrends

Bijlage 1. Interpretatiecriteria

Grenzen waartussen waarnemingen waarschijnlijk betrekking hebben op broedvogels;

Aantal waarnemingen dat is vereist tussen de datumgrenzen;

Aantal waarnemingen dat is vereist in hele periode;

Afstand waarbinnen twee waarnemingen die niet tijdens hetzelfde bezoek zijn gedaan, worden beschouwd als van hetzelfde territorium. In geval van meer dan twee waarnemingen is voor de grootte van een territorium maximaal 1,5 maal de fusie-afstand aangehouden.

Soort	1a	1b	2	3	4	Soort	1a	1b	2	3	4
Grauwe Gans	24-2	15-4	1	1	2500	Tjiftjaf	5-4	20-7	1	1	300
Kuifeend	10-5	30-6	1	1	1000	Fitis	10-4	30-6	1	1	300
Wilde Eend	27-3	10-5	1	1	1000	Grasmus	20-4	10-7	1	1	300
Fazant	27-1	30-6	1	1	300	Tuinfluitier	25-4	20-7	1	1	300
Havik	27-1	15-7	1	2	1000	Zwartkop	10-4	20-7	1	1	300
Sperwer	24-2	15-7	1	2	500	Sprinkhaanzanger	25-4	20-7	1	1	300
Buizerd	27-1	15-7	1	2	1000	Boomklever	10-2	31-5	1	1	300
Waterral	10-4	10-7	1	1	300	Boomkruiper	27-1	20-6	1	1	300
Waterhoen	15-4	15-6	1	1	300	Winterkoning	27-1	20-7	1	1	300
Holenduif	24-2	31-7	1	1	500	Spreeuw	27-3	31-5	1	1	300
Houtduif	15-4	31-7	1	1	300	Merel	24-2	15-7	1	1	300
Koekoek	5-5	25-6	1	1	1000	Zanglijster	15-4	30-6	1	1	300
Bosuil	6-1	10-7	1	1	500	Grote Lijster	24-2	31-5	1	1	500
Groene Specht	24-2	31-5	1	1	1000	Grauwe Vliegenvanger	10-5	10-8	1	1	300
Zwarte Specht	10-3	20-6	2	2	1000	Roodborst	25-4	30-6	1	1	300
Grote Bonte Specht	24-2	30-6	1	1	300	Zwarte Roodstaart	15-4	10-7	1	1	300
Kleine Bonte Specht	27-1	20-6	1	1	500	Gekraagde Roodstaart	25-4	30-6	1	1	300
Wielewaal	5-5	15-7	1	1	500	Bonte Vliegenvanger	15-4	15-6	1	1	300
Gaai	27-3	10-7	1	1	500	Heggenmus	5-3	10-7	1	1	300
Kauw	24-2	10-5	1	1	300	Boompieper	10-4	10-7	1	1	300
Zwarte Kraai	24-2	30-6	1	1	500	Vink	15-4	20-7	1	1	300
Goudhaan	5-4	30-6	1	1	300	Groenling	10-4	20-6	1	1	300
Vuurgoudhaan	25-4	30-6	1	1	300	Putter	27-3	15-7	1	1	300
Pimpelmees	10-3	30-6	1	1	300	Sijs	15-4	15-6	1	1	300
Koolmees	10-3	30-6	1	1	300	Barmsijs (Grote of Kleine)	5-5	31-7	1	1	500
Kuifmees	24-2	15-6	1	1	300	Kruisbek	6-1	15-5	1	1	500
Zwarte Mees	10-3	30-6	1	1	300	Goudvink	27-3	31-7	1	1	500
Matkop	27-1	30-6	1	1	500	Appelvink	10-3	20-6	1	1	300
Glanskop	27-1	10-6	1	1	300	Geelgors	27-3	20-7	1	1	300
Staartmees	24-2	31-5	1	1	500	Rietgors	10-4	30-6	1	1	300

Bijlage 2. Aantallen territoria vastgesteld tijdens vorige karteringen van De Middenloop.

Jaar	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	02	08	13		
Dodaars	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	1	2	3	1	2	1	1	2	2	2	2	2	0		
Geoorde fuut	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Blauwe reiger	6	4	3	4	3	3	6	4	1	2	1	1	0	1	0	1	3	2	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Nijlgans	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Wilde eend	13	12	16	16	19	40	40	40	40	42	39	36	40	65	50	49	38	35	25	50	55	61	47	60	54	58	63	62	48	60	17	9	7		
Wintertaling	2	0	0	2	2	2	2	1	2	3	2	3	3	2	1	1	1	2	0	0	1	3	3	1	2	2	1	2	2	2	0	0	0		
Zomertaling	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kuifeend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	5	0	
Wespendief	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	0	0
Spierwer	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	0	2	2	
Havik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	
Buizerd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	2	1	1	5	1	
Torenvalk	1	0	0	0	2	1	1	0	1	2	0	0	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	
Boomvalk	0	0	0	0	1	0	0	1	2	2	1	2	1	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Patrijs	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fazant	19	11	15	13	21	27	13	22	8	19	12	15	10	13	19	8	10	9	7	12	13	9	10	8	10	6	8	4	9	7	4	0	0	0	
Kwartel	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Porseleinhoen	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Waterral	0	0	0	0	1	2	1	1	0	0	2	0	1	0	1	0	1	2	1	1	1	1	1	1	2	0	0	1	1	3	1	0	0	0	0
Waterhoen	3	1	3	5	10	7	7	9	6	8	7	7	6	5	6	9	3	2	4	3	4	6	5	5	3	3	4	2	1	3	0	1	0	0	
Klein Waterhoen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Meerkoet	0	0	1	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	2	2	1	1	1	2	4	3	3	2	2	3	2	3	1	1	0	0	
Scholekster	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	0	0	1	0	1	1	2	5	3	2	2	4	3	4	4	3	4	0	0	0	0	0
Kievit	2	1	2	2	3	2	1	2	2	3	2	3	5	10	5	5	5	6	3	3	3	4	6	5	6	3	3	4	1	3	3	0	0	0	0
Tureluur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Houtsnip	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Watersnip	2	1	2	2	4	2	2	3	2	4	3	2	3	2	2	3	3	2	0	2	3	2	2	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Wulp	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Holenduif	9	7	6	7	9	7	9	10	10	12	12	13	10	12	13	12	10	11	14	11	16	8	9	13	17	16	11	10	11	10	5	5	8	0	0
Houtduif	43	35	35	55	60	69	63	89	80	89	103	97	78	89	85	80	59	83	64	78	73	70	53	60	64	55	65	61	71	61	34	34	24	0	0
Zomertortel	19	10	27	25	23	12	20	20	25	18	10	10	7	7	10	6	4	5	5	5	5	3	5	4	9	2	1	2	3	0	0	0	0	0	0
Turkse tortel	0	0	0	2	0	3	4	5	4	3	1	4	1	4	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Koekoek	3	3	3	3	2	2	2	3	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1	4	1	0	0
Bosuil	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ransuil	0	0	5	2	4	7	2	4	5	7	2	1	3	3	1	3	2	2	2	2	2	2	1	1	0	1	0	2	0	1	0	0	0	0	
Ijsvogel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Groene specht	5	5	4	6	3	7	8	7	7	5	7	3	5	5	7	7	7	6	7	4	4	5	3	2	1	3	1	1	1	1	4	2	2	2	2
Zwarte specht	2	1	1	2	2	1	3	2	3	3	1	2	2	2	2	3	2	2	2	1	2	2	2	1	2	3	2	2	2	3	1	3	0	2	0
Grote bonte specht	10	5	11	14	10	16	16	18	15	15	17	16	17	11	16	15	13	12	21	16	20	30	20	19	23	34	27	30	33	33	27	43	34	0	0

Jaar	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	02	08	13			
Kleine bonte specht	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	2	0	0	0	2	1	3	1			
Draaihals	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0			
Graspieper	1	1	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Witte kwikstaart	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1	1	1	2	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	2	0	1	0	0	0			
Boomleeuwerik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1		
Boompieper	9	11	7	7	12	10	5	13	10	10	6	8	14	7	8	6	7	4	7	7	4	7	7	7	12	13	14	17	14	10	5	11	42	12		
Winterkoning	23	41	58	47	58	81	56	75	74	71	82	109	108	98	100	86	35	62	71	60	79	82	54	65	68	98	94	110	94	93	94	119	62			
Heggenmus	22	19	25	16	17	5	17	19	15	18	25	26	26	23	12	9	13	14	7	6	5	6	3	6	0	0	0	2	4	4	1	2	1			
Roodborst	60	42	94	66	85	99	96	81	73	80	98	104	123	96	110	94	69	104	90	94	107	110	54	100	98	122	125	112	73	124	138	150	107			
Nachtegaal	1	1	1	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Gekr. Roodstaart	33	37	50	52	58	67	42	48	45	39	41	34	30	39	37	23	22	15	19	12	15	6	6	9	21	16	14	19	11	7	1	13	9			
Merel	72	51	96	87	97	90	86	90	90	105	95	79	95	81	92	72	61	64	57	53	65	76	49	71	93	66	90	84	102	101	93	118	50			
Zanglijster	44	43	67	77	82	98	84	79	74	74	73	64	60	58	64	44	31	29	40	38	44	31	26	29	29	33	36	38	30	29	27	41	28			
Grote lijster	11	3	8	9	10	14	5	11	17	17	19	9	7	12	15	16	15	12	16	12	12	9	12	9	10	9	13	13	11	10	6	10	6			
Rietzanger	0	0	0	0	0	1	3	3	1	0	0	1	2	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Sprinkrietzanger	0	0	0	0	1	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Bosrietzanger	6	2	4	5	2	3	3	3	5	5	1	0	2	4	3	4	0	0	0	0	2	2	1	0	0	3	0	0	0	1	0	0	0	0		
Kleine karkiet	4	0	0	1	2	1	2	0	0	1	1	0	0	0	0	6	4	3	2	4	3	2	4	1	3	2	2	4	2	3	0	0	0	0		
Spotvogel	1	0	1	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0		
Braamsluiper	0	2	2	2	3	4	1	4	2	0	5	2	0	3	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	0	
Grasmus	4	5	6	5	14	0	2	6	3	1	1	2	0	3	1	4	2	0	2	0	1	0	1	0	1	2	1	4	3	2	1	1	2	2		
Fluiter	10	6	1	13	5	7	4	9	17	4	12	4	2	0	8	3	2	7	8	1	0	1	0	1	0	12	10	21	8	4	0	7	0	17	0	
Tuinfluiter	47	62	52	61	61	38	42	21	34	20	22	27	16	28	25	33	28	41	33	28	19	21	23	15	20	28	33	26	24	6	6	4				
Zwartkop	19	28	31	22	24	31	16	36	23	30	37	26	16	28	24	16	15	24	23	22	22	21	23	23	28	31	32	34	26	46	29	44	50			
Tjiftjaf	36	39	28	33	40	30	52	59	23	39	61	35	26	38	38	43	48	50	26	34	33	44	40	49	51	53	55	29	43	75	52	72	50			
Fitis	70	67	79	80	87	89	70	100	65	68	63	67	65	86	99	63	78	66	72	73	61	74	80	76	91	88	108	67	63	50	27	40	25			
Grauwe fitis	0	0	2	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Goudhaan	10	3	0	2	7	18	21	32	20	32	29	26	18	8	25	11	11	19	23	25	26	5	10	10	5	13	8	17	10	2	23	57	14			
Vuurgoudhaan	1	0	0	0	1	0	2	0	0	2	4	2	0	8	0	3	1	0	0	0	0	2	2	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
Grauwe vliegenvanger	15	11	15	12	8	10	9	5	15	17	8	17	6	6	5	2	7	4	2	4	4	2	3	0	0	2	0	0	0	1	1	3	4			
Bonte vliegenvanger	5	11	20	34	59	65	52	50	62	74	84	93	89	84	70	62	80	58	52	48	60	61	54	65	55	50	30	31	40	27	4	6	12			
Staarthees	5	5	6	6	8	12	8	13	10	11	11	6	5	2	5	3	6	3	5	4	7	4	8	4	5	6	2	0	0	1	5	9	7			
Glanskop	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	2	0	2	4	2	1	2	1	0	2	5			
Matkop	14	10	12	20	12	14	15	20	12	14	19	16	13	19	23	13	17	19	9	11	18	13	21	10	22	20	15	18	9	9	9	8	9			
Kuifmees	1	2	5	5	6	1	1	2	5	4	8	4	2	7	5	5	2	4	4	1	6	3	1	2	1	2	4	0	0	1	4	1	3			
Zwarte mees	3	2	11	7	6	17	12	20	19	22	13	6	9	21	18	14	15	21	23	20	17	26	16	16	11	12	14	10	9	20	17	24	10			
Pimpelmees	35	41	72	47	54	56	75	68	75	80	69	71	76	117	85	65	64	66	59	72	55	68	59	70	49	60	48	84	64	41	61	66				
Koolmees	90	110	150	110	115	100	87	122	112	125	110	110	106	95	127	114	82	130	114	96	114	120	95	120	116	89	76	86	87	94	69	97	89			
Boomklever	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	2	3	3	17	46	28			

Jaar	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	02	08	13	
Boomkruiper	5	10	9	16	20	14	19	19	18	20	23	20	20	23	30	29	21	16	9	19	15	13	24	20	18	19	26	33	27	26	34	26	28	
Wielewaal	4	1	8	2	6	8	9	7	4	9	5	3	2	6	2	5	3	6	7	7	5	5	8	4	5	9	4	4	4	6	0	0	1	
Gaai	20	12	22	14	20	21	26	24	22	24	26	15	18	15	32	23	18	21	17	25	32	25	19	18	26	22	29	20	29	28	18	17	15	
Notekraker	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ekster	12	14	14	14	12	16	16	5	9	15	10	12	7	15	13	11	8	8	6	7	10	8	2	2	3	3	2	1	3	2	0	0	0	
Kauw	22	27	34	39	43	40	45	40	44	24	28	18	39	33	35	35	32	39	32	33	40	32	34	27	45	25	42	25	29	35	17	12	2	
Zwarte kraai	8	12	14	15	18	14	14	16	19	15	19	14	11	15	11	15	19	14	20	21	26	22	17	21	26	22	22	24	22	27	8	4	8	
Spreeuw	50	90	90	135	130	130	135	116	103	103	103	120	120	130	130	130	110	96	55	50	58	46	45	52	43	34	38	45	45	25	28	22	31	
Huismus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ringmus	1	6	5	5	1	5	6	9	4	12	18	18	14	16	3	3	3	2	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Vink	28	26	37	32	23	24	26	35	43	41	38	50	41	33	43	35	27	33	42	27	31	28	32	39	45	41	51	63	39	48	61	83	70	
Putter	0	0	0	1	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	1	2	
Sijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Kneu	4	2	1	2	0	1	0	1	0	0	0	1	2	1	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Keep	1	0	1	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0
Kleine barmsijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	4	1	1	1	0	0	0	0	0	1	5	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Appelvink	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	1	0	0	0	1	11	16	
Kruisbek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Goudvink	18	13	6	6	8	13	11	17	12	14	9	8	6	14	15	6	8	11	3	5	14	8	5	6	3	3	7	4	5	7	4	12	6	
Geelgors	8	8	8	9	3	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	3	2	10	7	
Groentling	0	0	1	3	1	0	1	6	0	0	1	2	0	2	1	1	3	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	3	1
Rietgors	1	1	2	0	0	3	4	2	0	4	3	1	1	1	2	0	2	3	4	2	2	3	1	3	2	2	2	1	3	2	2	2	0	

Bijlage 4. Landelijke broedvogeltrends

Landelijke broedvogeltrends van soorten in de Middenloop waarvan uit tenminste twee jaren gegevens voorhanden zijn. De trends beslaan de periode 1990-2012, het eerste jaar is gesteld op 100.

Nijlgans		Kuifmees	
Kuifeend		Zwarte Mees	
Wilde Eend		Matkop	
Zomertaling		Glanskop	
Wintertaling		Boomleeuwerik	
Patrijs		Staartmees	
Kwartel		Fluiter	
Fazant		Tjiftjaf	
Blauwe Reiger		Fitis	
Dodaars		Braamsluiper	
Geoorde Fuut		Grasmus	
Havik		Tuinfluiter	
Sperwer		Zwartkop	
Buizerd		Sprinkhaanzanger	
Torenvalk		Spotvogel	
Boomvalk		Bosrietzanger	
Waterral		Kleine Karekiet	
Porseleinhoen		Rietzanger	
Waterhoen		Boomklever	
Meerkoet		Boomkruiper	
Scholekster		Winterkoning	
Kievit		Spreeuw	
Watersnip		Merel	
Wulp		Zanglijster	
Tureluur		Grote Lijster	
Holenduif		Grauwe Vliegenvanger	
Houtduif		Roodborst	
Turkse Tortel		Nachtegaal	
Zomertortel		Gekraagde Roodstaart	
Koekoek		Bonte Vliegenvanger	
Bosuil		Huisemus	
Ransuil		Ringmus	
IJsvogel		Witte Kwikstaart	
Groene Specht		Boompieper	
Zwarte Specht		Graspieper	
Grote Bonte Specht		Vink	
Kleine Bonte Specht		Groenling	
Wielewaal		Putter	
Ekster		Sijs	
Gaai		Kneu	
Kauw		Kleine Barmsijs	
Zwarte Kraai		Kruisbek	
Goudhaan		Goudvink	
Vuurgoudhaan		Appelvink	
Pimpelmees		Geelgors	
Koolmees		Rietgors	

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

